

## ■ ■ ■ БЕОГРАДСКИ СЕНТИМЕНТИ

*Душан Прелевић*

### ШТА ЈЕДЕ ВЕСПА?

Београд је тек личио на варош, брутално искидан по својим племенитим шавовима. Онај префињен, тих и достојанствен свет, преостали корени града на обронцима, повукао се у домове, подељене салоне у којима су трупкале цокуле и осећао се воњ штављених кожуха. Сукно и чипка, свила и сура вуна, маникир и црне заноктице. Светолик се склањао Јози, Милош Сергеју. Надежда Каљинки није смела да спусти поглед на бриц панталоне.

Живот се није зауставио на Краљевој станици у тихом Топчидеру. Није цурио Савом и Дунавом, порушио је мостове иза и пред собом. Оставио нас је да живимо сами у пукотини времена.

За свет беше то половина двадесетог века. За нас је то био крај свих векова.

Синови госпође Наталије Солдатовић прекинули су студије математике и светске књижевности, затечени новим, посве неразумљивим критеријумима приучених учитеља. Нико више није био сигуран да су два и два још увек паран збир. Да ли је Томас Ман заиста обитавао на брегу чудеса.

Млађи, Душан, проводио је безличне дане кришом уживајући уз звуке Глена Милера и Бени Гудмена. Срећом, Петрашин, син предратног трговца бразилијанском кафом, сачувао је фонограм и пар тешких, бакелитних плоча. Његов дом, чудом сачуван у општој најезди, постао је оаза збуњених момака београдске вароши.

Старији, Сава Солдатовић, постао је ћутљив и замишљен. Некадашњи пливачки ас београдских купалишта, угљених очију и негованих бркова, због чега су га прозвали Мандрак, често је био ван куће. Госпођа Наталија понекад би започела разговор о Савиној женидби, као: „Те било је време”, затим неизбежни

жал за унуцима, али би је Сава само нежно помиловао по коси одбијајући димове из цигаршпица, којег је наследио после очевог нестанка у немачком логору.

Једне ноћи, после састанка са својим друговима, Сава се није вратио кући. Није га било ни следећих неколико дана. Душан је смиривао мајку како ће све бити добро, и сматрао непотребним, а још мање корисним, распитивање у обласном реону. Чинило се да зна нешто што је мајка тек слутила.

Потом је стигло писмо. Беше изгужвано, са отисцима многих руку, док је жиг одавао полазиште: Трст.

Писано плајвазом, писмо је умиривало Наталију како је све у реду, писму је жао, али више није могло да чека живот. Писмо је одлучило да крочи у сусрет животу.

Временом, писма су писана мастилом, речи су биле смелије, обојене радошћу помешаном са сентиментом. Понекад би свратио какав незнанац и донео дарове Наталији и Душану. Често би стигла коверта са зеленим новчаницама. Душан је одговарао писму, док је Наталија каткад поручивала да би волела да добије какву фотографију. Је ли се писмо оженило, и ако није, кад ће?

Душан се запослио у спољнотрговинској фирми уз помоћ господина Сондермајера, пријатеља свога оца, чијих се услуга нова власт није могла лишити. И сам је набавио грамофон и неколико плоча Глена Милера.

Најлон кошуље и одело од тревире били су луксуз који је Душан себи могао приуштити. Писао је Сави како би волео да му овај (ако је у могућности) купи некакав мотор. Девојке у Београду остале су избирљиве. Брат му је одговорио да ће то свакако учинити чим узмогне.

Тога дана Душан је отишао на пут у Параћин око куповине вунених штофова фабрике „Зеле Вељковић“, који би свакако имали прођу у иностранству. Госпођа Наталија кренула је у цркву да запали свећу несталом супругу кад је стигла депеша: „Веспа стиже 14. маја. стоп. возом у 11:35. стоп. воли вас Сава. стоп.”

Наталија поче да дрхти! Па, то је сутра, зар није могао раније да јави? Она је знала и поштовала ред који је важио у њено време. Зар да се њен син ожени тако на пречац без најаве или макар наговештаја? Није јој се свиђало ни то што је Сава изабрао странкињу за жену. Али опет, ако ваља њему, она нема ништа против. Само да је он срећан.

14. маја те године Наталија Солдатовић запалила је две свеће. За супруга и за срећу Саве и његове изабранице Веспе. Пажурила је до госпође Сондермајер. Она је пре рата живела извесно време у Риму, док је њен супруг обављао послове за

Фотографија: Срђан Петровић

Краљевску владу. Често је причала о оном ђаволском Црњанском, који је пленио салоне онако ватрен и кочоперан. Она ће свакако знати како да се припреми и достојно дочека снају, помисли Наталија. Кад је све овако на пречац, да испоштује бар обичаје тих Италијана, бестрага им глава!

Сондермајерка је умиривала Наталију како ће се она лично побринути око дочека, па и доцније, да проведу младу и покажу јој понешто од изгубљене вароши.

То је лепо од ње, али како са храном? Не би волела да јој натура ове наше тешке ђаконије, рече Наталија. Она је чула од ових нових, што су узурпирали кућу породице Несторовић, како Талијани једу мачке, мада она лично у то није поверовала. Спремиће тарту, мафише, ванил-штангле, жуту пилећу супу без превише масти, али... шта једе Веспа?

Без бриге, смиривала је ствар Сондермајерка, набавиће она из дипломатског колонијала шпагете, а сама направити сос. То је слично резанцима, само другачије.

Претходне ноћи, до касно, Наталија је уз помоћ комшинице Радмиле опрала прозоре, гланцала сребрни есцајг заостао из добрих времена, затим навукла нове чипкане завесе. Спремила је гоблен девојчице са зецом да дарује снају. Размишљала је да извади из скровишта пет преосталих дуката, али је одустала од идеје. Па, ваљда они имају више од нас овде? Уосталом, ко зна када могу затражити Душану. Да је бар Душан ту, олакшало би ситуацију.

Наталија и госпођа Сондермајер кренуше ка железничкој станици. Наталија је извадила шешир који није ставила од '39-те, навукла чипкане рукавице и обула плаво-беле ципеле са повишеном штиклом. Испод породичног броша срце је тукло узбуђено. Мора бити да је наочита та Веспа? Сава је одувек имао око за жене. Мада се о томе у кући није причало.

На станици је било света који је вероватно знао куда и зашто одлази и долази. Лички амали нудили су услуге грубим, продорним гласовима. Одмах су се могли препознати они који су некога чекали: крагне су им се чиниле тесне, пребацивали су тежину са ноге на ногу, трљали знојаве дланове.

Воз је каснио. Затим је монотони женски глас најавио улазак у станицу брзог из правца Трста, Љубљане, Загреба... Остала места изгубише значај у узбуђеном пулсирању Наталијиних слепоочница.

С последњим издисајима локомотивног даха почеше да излазе путници. Наталија се пропињала, не, сигурно није ова пуначка средовечна госпођа... Она риђокоса је сувише ниска за Савин укус... Ју, не дај Боже! Могла би бити ова крупноока плавуша, али гле, оде у загрљај оном са значкама на реверу! Убрзо перон остаде скоро празан. Из средњег, товарног вагона, радници муком изнесоше велики дрвени сандук окован плеханим лајснама.

– Мотор марке Веспа, мотор марке Веспа... Шта је ово, G. T. made in... Ко је власник G. T. нека пође у цариницу!

Наталији се смрачи пред очима. Сондермајерка је прихвати испод пазуха и лагано кренуше кући. Комшиница Радмила скувала им је јаке кафе и сипала Наталији комбиновани прахак у чашу хладне воде. Наталија полако поче да долази себи. Можда је и добро овако, сложише се Наталија и Сондемајерка када су се прибрале. Можда ће се све средити једнога дана, па ће Сава оженити неку нашу девојку. Можда ће се чак и вратити у Београд.

Сутрадан се Душан вратио са службеног пута. Уз помоћ господина Сондермајера, брзо је средио перипетије око царине и ускоро Веспом зајездио Београдом.

Наталија Солдатовић дочекала је унукe свог старијег сина. Говорили су енглески и тренирали хокеј у Калгарију. Сава је ипак оженио канадску Италијанку, Софију.

Душан је слупао Веспу неку годину касније спуштајући се неопрезно низ Голф. Затим је купио међу првима Фолксваген бубу.

Наталија Солдатовић почива под мермерном плочом на којој је исписано и име њеног супруга. Уместо датума његове смрти, стоји да је нестао у немачком логору оних година. Споменик су подигла браћа Сава и Душан Солдатовић.

Не зна се на ком отпаду је сахрањена Веспа.